

prof. RNDr. Pavol Mártonfi, PhD., riaditeľ
Mánesova 23, 043 52 Košice, Slovensko
IČO: 00397768, IČ DPH: SK2021157050
tel. / VoIP: +421 55 / 234 1676
e-mail: pavol.martonfi@upjs.sk, <http://www.upjs.sk>

doc. RNDr. Jarmila Kmeťová, PhD.
dekanka a predsedníčka VR
Fakulta prírodných vied
Univerzita Mateja Bela
Tajovského 40
97401 Banská Bystrica

Oponentský posudok habilitačnej práce

Ing. Mariana Ujházyová, PhD.: Syntaxonómia, diverzita a dynamika bukových lesov Slovenska.

Súčasnosť je poznačená mnohými krízami, ktoré však majú základ predovšetkým v kríze klimatej, vyjadrenej klimatickou zmenou, ktorou príroda a ľudstvo práve prechádza. Jej riešenie nebude ani jednoduché, ani bezbolestné. Klimatická zmena sa prejavuje aj v kríze biodiverzity, ktorá následne postihuje aj rastlinné spoločenstvá. Ako píše aj autorka predloženej habilitačnej práce, tak druhová diverzita je dobrým indikátorom pre kvantifikáciu a predikciu očakávaných zmien podmienených neustálym vplyvom človeka. Stále nepoznáme a nedostatočne sme pochopili rôznorodé vzťahy, ktoré existujú medzi organizmami navzájom, aj medzi organizmami a prostredím Zeme navzájom. Pritom v dôsledku antropogénnej činnosti a klimatej zmeny sa denne strácajú z prírodného prostredia mnohé druhy, ktoré ani neboli objavené a v dôsledku ich zmiznutia si nebudeme vedieť vysvetliť otázky v prírodných vzťahoch, ktoré by sme chceli v budúcnosti pochopiť. Z tohto pohľadu je predložená práca Ing. Mariany Ujházyovej, PhD. vysoko aktuálna a obsahuje mimoriadne cenné informácie predovšetkým o bukových lesoch Slovenska, ktoré sú však dôležitou súčasťou mozaiky rôznorodých rastlinných spoločenstiev Európy, ktoré existujú v danom čase a priestore a ich druhové zloženie je významným indikátorom biodiverzity v celoeurópskom kontexte.

Prv, než sa dostanem ku kritickému hodnoteniu habilitačnej práce a vedeckých výkonov habilitantky chcem však okrem aktuálnosti práce vyzdvihnúť jeden moment tejto práce, ktorý hodnotím vysoko pozitívne. Autorka sama, ale aj v rámci rôznych kolektívov postupne začala so štúdiom lesných spoločenstiev bukových a horských zmiešaných bukových lesov klasifikáciou týchto lesov metódami zürišsko-montpeliérskej školy. Prvotné poznanie týchto lesov viedlo k objavovaniu ich biodiverzity a následne aj dynamiky jedľovo-bukových lesov karpatských a výrazným spôsobom

prispelo k následnému pochopeniu synekológie celého spoločenstva, ktoré je vyjadrením extrémne rôznorodých vzťahov medzi organizmami a prostredím. Tento posun od syntaxonomie k detailnej synekológii je peknou ukázkou postupu a rastu osobnosti Ing. Ujházyovej v študovanom odbore.

Samotná habilitačná práca je spracovaná veľmi pekne na 43 stranách, ktoré by mohli byť samostatnou príručkou či študijným materiálom pre magisterských študentov a doktorandov a unikátnym, hutným spôsobom prezentuje rozsiahly materiál 19 publikovaných článkov, ktoré sa nachádzajú v prílohách habilitačnej práce. Ako botanik, ktorý sa nezaobrá priamo uvedenou tematikou práce som veľmi ocenil schopnosť autorky čítavým spôsobom priblížiť obsah jej štúdií a štúdií, kde bola spoluautorkou. Z tohto dedukujem a som presvedčený, že rovnako dobre dokáže autorka priblížiť tieto a aj iné témy študentom v rámci svojej práce na univerzite a verím, že aj zapáliť študentov pre poznanie lesných spoločenstiev tak, ako ich vie sama prezentovať. Aj keď som nemal možnosť vidieť habilitantku na žiadnej prednáške, verím, že sa v tomto nemýlim.

Vrátim sa ale od dojmov k faktom, ktoré charakterizujú objektívnym spôsobom habilitantku. Spomenutý text habilitačnej práce je doplnený 19 pôvodnými vedeckými prácami publikovanými v rôznych časopisoch a s rôznym podielom autorky. Kritériá UMB pre habilitáciu týkajúce sa vedeckých prác a citácií aktuálne vyžadujú 8 prác v periodikách WOS s IF $\geq 0,47$ (splnené habilitantkou, predložených je 12 takýchto prác) a 15 citácií v databázach WOS a SCOPUS (habilitantkou vysoko prekročené, celkom 155 citácií bez autocitácií v SCOPUSE a 237 citácií bez autocitácií vo WOS). Pri písaní posudkov na habilitačné a inauguračné práce sa však vždy pozerám aj na to, či by adept splnil aj kritériá mojej domovskej univerzity, ktoré sú jedny z najprísnejších na Slovensku. Zároveň si uvedomujem, že tieto údaje nie sú relevantné pre VR fakulty, kde sa habilitačné konanie uskutočňuje. Použil som teda kritériá na UPJŠ pre najviac príbuzný odbor Ekológia, kde je požiadavka práce WOS a SCOPUS 10 (habilitantka 12), prvý autor 5 prác (habilitantka 6, ale práce WOS a SCOPUS 3), práce v kategórii Q1 alebo Q2 podľa Scimago Journal & Country Ranking 5 prác (habilitantka 11), citácie vo WOS a SCOPUS 50 (habilitantka 155 resp. 237). Takže vidieť, že aj tieto náročnejšie kritériá by habilitantka splnila, pričom sa dá habilitantke vytknúť naozaj len jej „nesmelosť“ pri umiestňovaní svojich prvoautorských článkov v „lepších“ časopisoch, keďže 3 zo 6 sú v časopisoch, ktoré neeviduje ani WOS ani SCOPUS. Pretože aj články v ne-WOS a ne-SCOPUSovských časopisoch sú veľmi zaujímavé a rozhodne nie nevýznamné pre poznanie slovenských rastlinných spoločenstiev. Pre Ing. Ujhazyovú poteší aj celkový H-index 7 (vo WOS aj SCOPUS bez autocitácií), čo je podľa mňa primerané číslo pre habilitanta v synekológii na Slovensku. Takže môžem skonštatovať, že formálne scientometrické kritériá habilitantka spĺňa, či dokonca v citáciách vysoko prekračuje.

Samotné práce uvedené v prílohách prešli náročným recenzným pokračovaním, takže mi ani neprináleží ich prípadne spochybňovať, ale naozaj ani reálne k nim nemám žiadne závažné pripomienky. Téma autorkinej práce je však nesmierne zaujímavá pre každého biológa či ekológa a tak mám na adepta niekoľko otázok k jej práci:

1. Predložená práca ponúka obrovské množstvo spracovaných dát. Ako autorka naznačuje vo viacerých častiach práce, tieto dáta môžu byť (napríklad pri trvalých reprezentatívnych plochách) ovplyvnené chybou pozorovateľov a umiestnením v teréne. Konkrétne uvádza (str. 35) 15%, resp. 21%. Aké návrhy pre výskumníkov z metodického hľadiska by autorka navrhla na eliminovanie týchto chýb?
2. Autorka uvádza na strane 30-31 informácie o vplyve zmeny drevinového zloženia a štruktúry porastu jedľových bučín na diverzitu húb a bylinnej etáže. Má autorka informácie o opačných

procesoch? Že by zmena v druhovom zložení napríklad ektomykoríznych húb (na základe zmien samotného prostredia v pôde a podobne) mohla sekundárne ovplyvňovať diverzitu samotných lesných porastov a/alebo bylinnej etáže?

3. Autorka habilitačnej práce veľmi pekne spracovala informácie o druhovej bohatosti študovaných spoločenstiev v rámci Álp, Karpát a Českého masívu (str. 25). Sú tieto informácie zovšeobecniteľné aj pre iné regióny Európy?

Predložená habilitačná práca Ing. Mariany Ujházyovej, PhD. predstavuje ucelený súbor prác zameraný na syntaxonómiu a synekológiu bukových a zmiešaných horských lesov Slovenska a celkovo strednej Európy. Práca je veľmi aktuálna s ohľadom na celosvetovú krízu biodiverzity, má vysokú kvalitu, spĺňa všetky kritériá na habilitačné práce a preukazuje schopnosti vedeckej práce habilitantky. Odporúčam ju prijať na obhajobu. V prípade, že bude obhajoba úspešná, tak spolu s pozitívnym hodnotením ostatných vedeckých, pedagogických a ďalších aktivít habilitantky odporúčam udelenie titulu docent v odbore Synekológia.

V Košiciach 22. 2. 2022

prof. RNDr. Pavol Mártonfi, PhD.
riaditeľ Botanickej záhrady UPJŠ v Košiciach
profesor Ústavu biologických a ekologických vied
Prírodovedeckej fakulty UPJŠ v Košiciach